

arrest

GERECHTSHOF ARNHEM-LEEWARDEN

locatie Arnhem

afdeling civiel recht, handel

zaaknummer gerechtshof 200.269.539

(zaaknummer rechtbank Midden-Nederland, locatie Utrecht, 7447896)

arrest van 25 mei 2021

in de zaak van

[REDACTED]
wonende te [REDACTED],
appellant,
hierna te noemen: [REDACTED],
in eerste aanleg; eisende partij,
advocaat: mr. [REDACTED],

tegen

1. de stichting
[REDACTED],
gevestigd te [REDACTED],
2. de coöperatie
[REDACTED] mede handelend onder de naam
[REDACTED]
gevestigd te [REDACTED],
geïntimeerden,
hierna gezamenlijk te noemen: [REDACTED] en afzonderlijk het pensioenfonds en de
[REDACTED],
in eerste aanleg; gedaagde partijen,
advocaat: mr. O.F. Blom.

1. De kern van de beslissing van het hof

1.1 In deze zaak gaat het om de vraag of [REDACTED], die op de leeftijd van 62 jaar en 10 maanden volledig arbeidsongeschikt is geworden, mocht verplichten om het prepensioen met ingang van die leeftijd te laten ingaan. Daarnaast gaat het om de vraag of [REDACTED], ten aanzien van [REDACTED] de in het pensioenreglement opgenomen anticumulatieregeling mocht toepassen. Deze anticumulatieregeling houdt in dat andere uitkeringen van de prepensioenuitkeringen worden afgetrokken. Het hof beantwoordt beide vragen bevestigend.

1.2 Hierna legt het hof zijn beslissing uit. Eerst vermeldt het hof nog wat er in de procedure in hoger beroep is gebeurd en vat het hof kort de van belang zijnde feiten samen.

2. Het verloop van het geding in hoger beroep na het tussenarrest

- 2.1 Het hof neemt de inhoud van het tussenarrest van 29 december 2020 hier over.
- 2.2 Na het tussenarrest heeft op 6 april 2021 een mondelinge behandeling plaatsgevonden. Daarna heeft het hof bepaald dat er een arrest (schriftelijke uitspraak) zal worden gewezen.

3. De vaststaande feiten

- 3.1 Het hof gaat in hoger beroep uit van de volgende feiten.
- 3.2 ██████ is geboren op ██████. Hij is op ██████-jarige leeftijd bij de (rechtsvoorganger van de) ██████ in dienst getreden als ██████. Hij is deelnemer geweest in de pensioenregeling van de ██████, die wordt uitgevoerd door het pensioenfonds. Voor deze pensioenregeling golden achtereenvolgens het Pensioenreglement (afgekort als PR) 1989, het PR 2006 en het PR 2014.
- 3.3 In het PR 1989 was een prepensioenregeling opgenomen. Op grond daarvan bestond een aanspraak op een prepensioenuitkering tussen de 62-jarige en 65-jarige leeftijd.
- 3.4 In het PR 2006 is het prepensioen afgeschaft en is de aanspraak op dit prepensioen omgezet in een aanspraak op extra ouderdomspensioen. In dit pensioenreglement staat dat in geval van arbeidsongeschiktheid het prepensioen toch tot uitkering moet komen tussen de 62-jarige en 65-jarige leeftijd. De omzetting in extra ouderdomspensioen vervalt dan. (Partijen noemen dit het uitstelverbod.) In (artikel 10 van) het PR 2006 staat bovendien een anticumulatieregeling. Dit betekent dat andere uitkeringen van de prepensioenuitkeringen worden afgetrokken.
- 3.5 In het PR 2014 staan vergelijkbare bepalingen over de omzetting van prepensioen en anticumulatie in geval van arbeidsongeschiktheid.
- 3.6 ██████ is in 2013 ziek geworden. Hij heeft per 19 mei 2015 een WIA-uitkering ontvangen. Dit werd later een IVA-uitkering, in verband met volledige arbeidsongeschiktheid. ██████ was 62 jaar en 10 maanden oud toen hij volledig arbeidsongeschikt werd.
- 3.7 ██████ ontving met ingang van 1 juni 2015 een arbeidsongeschiktheidspensioen op grond van de pensioenregeling met de ██████
- 3.8 Vanaf dat moment is hij ook ouderdomspensioen in de regeling blijven opbouwen, zonder dat hij daarvoor premie hoefde te betalen. In het toepasselijke pensioenreglement (PR 2014) is namelijk (evenals in het PR 1989 en het PR 2006) een zogenaamde premievrijstelling in verband met de arbeidsongeschiktheid opgenomen.
- 3.9 De IVA-uitkering en het arbeidsongeschiktheidspensioen bedroegen samen ongeveer 80% van het laatst verdiende inkomen van ██████
- 3.10 Op 3 juni 2015 heeft het pensioenfonds aan ██████ een uniform pensioenoverzicht (afgekort als UPO) toegezonden. Daarop stond de stand van de pensioenen per 1 januari 2015. Daarop was vermeld dat er, in verband met de omzetting van prepensioen, een

aanspraak op extra ouderdomspensioen was van € 6.679,00 per jaar.

3.11 Per 1 oktober 2015 heeft de [REDACTED] de arbeidsovereenkomst met [REDACTED] beëindigd na twee jaar ziekte.

3.12 Het pensioenfonds heeft [REDACTED] een brief gestuurd op 10 februari 2017. Daarin staat dat bij een controle was gebleken dat zijn prepensioen op 1 juni 2015 had moeten ingaan. Ook wordt vermeld dat de IVA-uitkering en het arbeidsongeschiktheidspensioen worden verrekend met het prepensioen. [REDACTED] heeft vervolgens prepensioen-uitkeringen ontvangen. Zijn totale inkomen bedroeg vanaf dat moment ongeveer 85% van zijn laatst genoten inkomen.

3.13 Het pensioenfonds heeft er in het begin geen rekening mee gehouden dat [REDACTED] niet vanaf 62-jarige leeftijd maar vanaf de leeftijd van 62 jaar en 10 maanden volledig arbeidsongeschikt was geworden. Het prepensioen ging daardoor niet in op 26 juli 2014, maar 10 maanden later. Over de eerste 10 maanden was ten onrechte ook de omzetting van prepensioen in ouderdomspensioen teruggedraaid. Het pensioenfonds heeft die fout hersteld. Daarbij is [REDACTED] de mogelijkheid gegeven om de keuzes die hij gemaakt heeft bij het ingaan van zijn ouderdomspensioen over uitruil tussen nabestaandenpensioen en ouderdomspensioen te herzien.

4. Het geschil en de beslissing in eerste aanleg

4.1 [REDACTED] heeft in eerste aanleg gevorderd om [REDACTED] s. te verbieden de anticumulatiebepaling uit het PR 2014 op hem toe te passen, waardoor het prepensioen eerder dan op zijn pensioendatum voor het levenslange ouderdomspensioen tot uitkering komt. Daarnaast heeft [REDACTED] vergoeding gevorderd van de schade die hij lijdt vanwege het gemis aan de extra ouderdomsaanspraken die verband hielden met het prepensioen en vanwege de anticumulatieregeling. Verder heeft [REDACTED] vergoeding gevorderd van de kosten van juridische bijstand van € 18.588,63, dan wel van de buitengerechtelijke incassokosten, en van de proceskosten.

4.2 De kantonrechter heeft bij vonnis van 28 augustus 2019 de vorderingen afgewezen.

5. De motivering van de beslissing in hoger beroep

5.1 [REDACTED] het niet eens met de beslissing van de kantonrechter en heeft twintig bezwaren (zogenaamde grieven) tegen het vonnis aangevoerd. Hij heeft daarbij ook zijn vordering tot vergoeding van de gemaakte juridische kosten verhoogd met de kosten die hij in hoger beroep heeft gemaakt. De bezwaren van [REDACTED] leggen het hele geschil opnieuw aan het hof voor. Het hof zal de bezwaren daarom gezamenlijk behandelen aan de hand van een hernieuwde beoordeling van de vorderingen van [REDACTED] en de grondslagen waarop die vorderingen zijn gebaseerd.

Is er sprake van discriminerende bepalingen?

5.2 Op grond van het toepasselijke pensioenreglement (PR 2014) moest [REDACTED] zijn prepensioen laten ingaan op de leeftijd van 62 jaar en 10 maanden, omdat hij toen volledig arbeidsongeschikt was verklaard. Daardoor werd er niet meer een bedrag van € 6.679,00 per jaar aan zijn ouderdomspensioen toegevoegd. Werknemers van de [REDACTED] die niet

volledig arbeidsongeschikt zijn, krijgen wel deze verhoging van hun ouderdomspensioen op het moment dat zij de pensioengerechtigde leeftijd bereiken. [redacted] vindt het pensioenreglement op dit punt in strijd met de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (WGBH/CZ).

5.3 De arbeidsongeschiktheid van [redacted] belemmert hem langdurig op voet van gelijkheid met andere werknemers deel te nemen aan het beroepsleven. Daarmee valt hij onder de reikwijdte van de bescherming die de WGBH/CZ wil bieden. Voor een geslaagd beroep op deze wet is nodig dat er tussen twee of meer gevallen met betrekking tot relevante factoren geen (noemenswaardig) verschil is en dat een eventueel verschil kan worden toegeschreven aan dezelfde bron. Van discriminatie is dus pas sprake als gelijke gevallen ongelijk worden behandeld. De persoonlijke situatie van [redacted] is echter niet gelijk aan de persoonlijke situatie van werknemers die niet arbeidsongeschikt zijn.

5.4 Zo ontving [redacted] en IVA-uitkering en een arbeidsongeschiktheidspensioen en daarnaast premievrije voortzetting van de opbouw van ouderdomspensioen, terwijl hij niet werkte. Deelnemers aan het pensioenreglement van de [redacted], die nog werken, ontvangen deze inkomsten en voorziening niet, maar krijgen loon voor de uren die ze daadwerkelijk hebben gewerkt. Zij verkeren dus in een andere situatie dan [redacted]

5.5 Omdat de situatie van [redacted] niet gelijk is aan de situatie van andere werknemers van de [redacted], is er geen verboden onderscheid, zoals bedoeld in de WGBH/CZ. Het beroep dat [redacted] op die wet doet, faalt dan ook.

Mocht [redacted] anticumulatie toepassen?

5.6 [redacted] vindt dat [redacted] geen anticumulatie mocht toepassen. Indien en voor zover [redacted] dat standpunt baseert op de WGBH/CZ, faalt dat om de hiervoor genoemde reden dat [redacted] niet te vergelijken is met actieve werknemers bij de [redacted]

5.7 Bij de beoordeling van de overige argumenten die [redacted] aanvoert, en die hieronder zullen worden besproken, is het volgende van belang. In artikel 11 van het PR 2014 is vermeld dat de anticumulatiebepaling van toepassing is op deelnemers die arbeidsongeschikt zijn op of na hun 62^e levensjaar en vóór hun 65^e levensjaar. [redacted] is arbeidsongeschikt geworden toen hij 62 jaar en 10 maanden oud was, dus deze bepaling is op hem van toepassing.

5.8 In artikel 11.3.2 van het PR 2014 staat dan welke uitkeringen in mindering worden gebracht op het pensioen dat verplicht is ingegaan. Dit zijn onder meer WGA- of IVA-uitkeringen en arbeidsongeschiktheidspensioen, voor zover dat samen minder is dan de prepensioenuitkeringen.

Is er sprake van gewekt vertrouwen dat geëerbiedigd moet worden?

5.9 [redacted] zegt dat hij er gerechtvaardigd op heeft mogen vertrouwen dat zijn prepensioen toegevoegd zou blijven aan het ouderdomspensioen en dat er, bij een eventuele eerdere ingang van het prepensioen, geen anticumulatie zou worden toegepast. Hij is van mening dat hij hierover niet voldoende is voorgelicht. Hij voert aan dat [redacted] hem pas op 10 februari 2017 heeft bericht dat het prepensioen verplicht moest ingaan per 1 juni 2015 en dat er anticumulatie zou worden toegepast. [redacted] wijst er verder op dat hij met ingang

van 1 juni 2015 een arbeidsongeschiktheidspensioen op grond van de pensioenregeling met de [REDACTED] ontving en dat in het, op 3 juni 2015 toegezonden, UPO 2015 was vermeld dat er, in verband met de omzetting van prepensioen, een aanspraak op extra ouderdomspensioen was van € 6.679,00 per jaar.

5.10 Aan deze enkele vermelding in dit UPO kon [REDACTED] echter niet de gerechtvaardigde verwachting ontleenen dat het uitstelverbod en de anticumulatieregeling niet op zijn situatie zouden worden toegepast. Op dit UPO stond immers de stand van de pensioenen per 1 januari 2015. Op die datum was [REDACTED] nog niet volledig arbeidsongeschikt, zodat het uitstelverbod op 1 januari 2015 nog niet op hem van toepassing was. Verder geldt dat, nog afgezien van het feit dat in het pensioenreglement staat dat het prepensioen eerder moet ingaan in geval van arbeidsongeschiktheid en dat er anticumulatie zal worden toegepast, er meerdere documenten naar [REDACTED] zijn gestuurd, waarin staat dat het prepensioen verplicht moet ingaan bij arbeidsongeschiktheid vóór het 65^e levensjaar en dat er anticumulatie zal worden toegepast.

5.11 Zo heeft [REDACTED] in september 2006 van het pensioenfonds een zogenaamd conversieoverzicht ontvangen. Op de achterkant van dit conversieoverzicht is uitgelegd dat er een verplichting is om het prepensioen eerder te laten ingaan, indien er sprake is van arbeidsongeschiktheid.

5.12 Daarnaast is in de UPO's die jaarlijks aan [REDACTED] zijn gezonden, steeds gewezen op het verplicht (voortijdig) laten ingaan van het prepensioen en op de anticumulatieregeling in het geval van arbeidsongeschiktheid. Ook in het door [REDACTED] genoemde UPO 2015 is op pagina 2 en 8 vermeld dat in geval van arbeidsongeschiktheid het extra ouderdomspensioen dat afkomstig is uit voormalig prepensioen verplicht wordt omgezet in een pensioenuitkering tot 65 jaar. Op pagina 8 staat verder dat de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen in mindering worden gebracht op de pensioenuitkering. Dergelijke bepalingen staan ook in de UPO's 2013 en 2014.

5.13 In het UPO getiteld 'Uniform pensioenoverzicht arbeidsongeschikt 2016' is bovendien op pagina 2 en pagina 7 vermeld dat een deel van het extra ouderdomspensioen verplicht is omgezet in een prepensioenuitkering, vanwege de arbeidsongeschiktheid van [REDACTED]. Op pagina 7 staat ook dat op de prepensioenuitkering de uitkeringen in verband met arbeidsongeschiktheid in mindering worden gebracht.

5.14 Deze documenten waren voor [REDACTED] misschien moeilijk te begrijpen. [REDACTED] heeft daarmee echter wel aan haar informatieplicht voldaan. Tegen deze achtergrond kan [REDACTED] het pensioenfonds dan ook niet met succes tegenwerpen dat het pensioenfonds hem pas op 10 februari 2017 een brief heeft gestuurd, waarin staat dat bij een controle was gebleken dat zijn prepensioen op 1 juni 2015 had moeten ingaan en dat de IVA-uitkering en het arbeidsongeschiktheidspensioen worden verrekend met het prepensioen.

Heeft [REDACTED] haar rechten verwerkt?

5.15 [REDACTED] heeft zijn stelling dat [REDACTED] haar rechten om het uitstelverbod en anticumulatie toe te passen heeft verwerkt op dezelfde feiten gebaseerd als zijn beroep op gerechtvaardigd vertrouwen. Voor een succesvol beroep op rechtsverwerking is echter meer nodig dan het enkel gedurende anderhalf jaar stilzitten van [REDACTED]. [REDACTED] heeft ook niet voldoende concreet onderbouwd dat hij onredelijk wordt benadeeld doordat [REDACTED]

c.s. de anticumulatieregeling pas in 2017 in plaats van in 2015 op hem heeft toegepast. [redacted] heeft in dit verband weliswaar aangevoerd dat hij niet meer in de gelegenheid was extra pensioen op te bouwen. Hij heeft echter niet toegelicht – ook niet tijdens de zitting bij het hof – dat er daadwerkelijk alternatieven zouden zijn geweest als hij op 1 juni 2015 de desbetreffende brief zou hebben ontvangen en het prepensioen op 1 juni 2015 zou zijn uitgekeerd en de anticumulatie toen al zou zijn toegepast.

Heeft [redacted] schade geleden?

5.16 [redacted] benadrukt in hoger beroep dat het pensioenfonds, zoals de kantonrechter het heeft uitgedrukt 'heeft zitten slapen'. Zoals hiervoor vermeld, heeft [redacted] echter onvoldoende inzichtelijk gemaakt dat en zo ja, tot welk bedrag hij schade heeft geleden doordat pas in februari 2017 en niet in juni 2015 het prepensioen tot uitkering is gekomen en de anticumulatieregeling is toegepast. Alleen die omstandigheid zou mogelijkterwijs gekwalificeerd kunnen worden als een schade-toebrengend feit waarvoor [redacted] zou kunnen worden aangesproken. Nu niet duidelijk is geworden dat [redacted] daardoor schade heeft geleden, is voor toekenning van een bedrag aan schadevergoeding geen plaats.

5.17 Anders dan [redacted]: met zijn twaalfde en veertiende grief lijkt te veronderstellen, is er overigens geen bedrag van hem teruggevorderd. Het ouderdomspensioen was immers nog niet ingegaan, zodat er niets door hem terugbetaald hoefde te worden.

5.18 [redacted] heeft verder haar aanbod herhaald om de door [redacted] gemaakte keuze over de uitruil van partnerpensioen tegen een hoger ouderdomspensioen te herzien. In zoverre heeft [redacted] dus ook geen schade geleden als gevolg van het feit dat het prepensioen aanvankelijk op de 62-jarige leeftijd – in plaats van op de leeftijd van 62 jaar en 10 maanden – verplicht zou moeten ingaan.

Is de hardheidsclausule van toepassing?

5.19 Om de hiervoor vermelde redenen, was [redacted] ook niet verplicht om de hardheidsclausule, zoals vermeld in artikel 24.2 van het PR 2014, toe te passen. Deze hardheidsclausule is geschreven voor bijzondere, onvoorziene gevallen, of voor situaties waarin een bepaalde regel tot een onvoorzien resultaat leidt. De situatie van de heer [redacted] is geen onvoorzien geval, maar juist een geval waar de regeling rondom het prepensioen en de daarvan deel uitmakende anticumulatieregeling voor is geschreven. Hoewel het hof inziet dat [redacted] het bedrag aan extra ouderdomspensioen van € 6.679,00 goed kan gebruiken, is zijn situatie niet anders dan die van vele andere (ex-)werknemers van de [redacted] die volledig arbeidsongeschikt zijn geworden. Dat [redacted] door het uitstelverbod en de anticumulatieregeling in financieel opzicht slechter af is dan in de situatie waarin hij niet arbeidsongeschikt zou zijn geworden, is mogelijk juist, maar dat betekent nog niet dat hij daarom aanspraak kan maken op toepassing van de hardheidsclausule.

5.20 [redacted] heeft bovendien gemotiveerd uitgelegd dat het uitstelverbod en de anticumulatieregeling geen gevolgen hebben (gehad) voor (de opbouw van) het partnerpensioen. Het extra ouderdomspensioen dat toegevoegd zou worden als gevolg van de afschaffing van het prepensioen was namelijk niet bepalend voor de hoogte van het partnerpensioen. Dit blijkt onder meer uit de UPO's, waarin het nabestaandenpensioen is berekend op basis van 70% van het reguliere ouderdomspensioen.

5.21 Tot slot heeft [REDACTED] er op gewezen dat [REDACTED] tot zijn 67^e levensjaar per saldo meer inkomen heeft ontvangen, dan het geval zou zijn geweest indien zijn pensioen op de leeftijd van 65 jaar zou zijn ingegaan. [REDACTED] heeft tot zijn 65^e levensjaar bijna € 33.000,- bruto per jaar ontvangen, tot zijn 66^e levensjaar ruim € 28.000,- bruto en vanaf zijn 67^e levensjaar bijna € 23.000,- bruto. Van een inkomensgat is dus geen sprake. [REDACTED] heeft dat onvoldoende gemotiveerd weersproken.

Is er danleiding voor toepassing van de beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid?

5.22 Vanwege al het hierboven genoemde, is toepassing van het uitstelverbod en de anticumulatieregeling ook niet naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar.

De door [REDACTED] gevorderde kosten van rechtsbijstand

5.23 Uit wat hiervoor is geschreven, blijkt dat de vorderingen van [REDACTED] niet kunnen worden toegewezen. Daarom wordt ook niet toegekomen aan een vergoeding van de kosten van rechtsbijstand door [REDACTED]. Dit geldt zowel voor de gevorderde buitengerechtigde (incasso)kosten, voor zover die al zouden kunnen worden toegewezen tot het genoemde bedrag, als voor de kosten die gemaakt zijn in verband met deze procedure.

De overige stellingen en verweren van partijen

5.24 De andere stellingen en verweren van partijen hoeven geen bespreking meer. Als het hof die wel zou bespreken, zou dat namelijk niet tot een ander oordeel leiden.

6. De slotsom

6.1 De slotsom luidt dat de grieven falen. Het bestreden vonnis zal worden bekrachtigd.

6.2 Omdat [REDACTED] ongelijk krijgt, zal hij worden veroordeeld in de kosten van het hoger beroep die [REDACTED] heeft moeten maken. Deze kosten worden begroot op € 2.020,- voor griffierecht en € 2.228,- voor het salaris van de advocaat.

6.3 [REDACTED] heeft geconcludeerd dat [REDACTED] ook moet worden veroordeeld in de kosten van de procedure bij de kantonrechter. [REDACTED] heeft echter geen incidenteel hoger beroep ingesteld. Daarom kan het hof de beslissing van de kantonrechter op dit punt niet vernietigen.

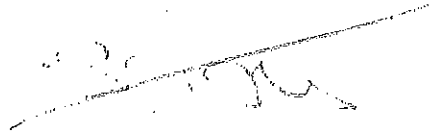
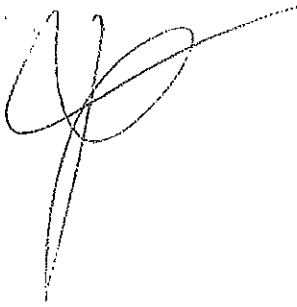
7. De beslissing

Het hof, recht doende in hoger beroep:

bekrachtigt het vonnis van de kantonrechter te Utrecht (rechtbank Midden-Nederland) van 28 augustus 2019;

veroordeelt ██████ in de kosten van het hoger beroep, tot aan deze uitspraak aan de zijde van ██████, vastgesteld op € 2.020,- voor griffierecht en op € 2.228,- voor salaris overeenkomstig het liquidatietarief.

Dit arrest is gewezen door mrs. S.B. Boorsma, A.E.F. Hillen en G.A. Diebels en is in tegenwoordigheid van de griffier in het openbaar uitgesproken op 25 mei 2021.

Uitgegeven voor gosse
op 25-5-21
door de griffier van het Gerechtshof
A. J. M. A. M. A.
A. J. M. A. M. A.